

orientation of modern linguistic science, makes them an interesting object for investigation. Evaluative power of these texts is realized through the functioning of their linguistic resources. The article focuses on the peculiarities of evaluation in the texts of interview-monologue genre, which is very popular in women's magazines, and investigates the evaluative potential of nouns, adjectives, verbs and adverbs, their role in emotional and argumentative power of the genre, its ideological potential. The results of the study reveal the intensive use of emotionally charged words. These words participate in forming the lexico-semantic field which essentially contributes to the dominant meaning of the genre. The emotional power of the narration appears to be a powerful argumentative strategy that aims to convince addressees to accept the point of view suggested in the text. The study allows to claim that the evaluation category can be treated as the semantic core of the interview-monologue.

Key words: interview-monologue, evaluation, ideological potential, semantic group.

Стаття надійшла до редакції 12.02.2013 р.

Прийнято до друку 30.05.2013 р.

Рецензент – к. філол. н., доц. Яхонтова Т. В.

УДК 811.111'255.4

Крисало О. В.

**ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЗБІРКИ
АНГЛОМОВНОГО ДИТЯЧОГО ФОЛЬКЛОРУ «NURSERY
RHUMES» РОСІЙСЬКОЮ ТА УКРАЇНСЬКОЮ МОВАМИ**

Переклад – одне з найдавніших занять людини. Відмінність мов спонукала людей до цієї нелегкої, але такої необхідної праці, яка служила і служить цілям спілкування та обміну духовними цінностями між народами.

Переклад літератури для дітей має свою специфіку, що обумовлена, в першу чергу, специфікою власне дитячої літератури – вона повинна враховувати вікові особливості читача. Таким чином, перекладач літератури для дітей повинен не тільки досконало володіти мовою оригіналу та перекладу, але й бути здатним дивитися на текст очима дитини. Також він має бути гарним психологом та знавцем дитячої душі. Потрібно вміти знайти, а можливо й вигадати засоби передачі ідей та образів. Але ці образи повинні бути не лише доступними та зрозумілими для дитини, але й близькими для неї.

Дослідження мови дитячої літератури та особливостей її перекладу завжди знаходились у центрі уваги лінгвістів. У радянській

філологічній науці питаннями літератури для дітей займалися такі видатні письменники та перекладачі як К. Чуковський та С. Маршак. Значний теоретичний та практичний внесок у вивчення дитячої англійської та американської літератури зробили Н. Демурова, Б. Заходер, Г. Кружков. Окремі проблеми літератури для дітей висвітлювалися у працях таких видатних філологів, як В. Пропп, Ю. Лотман, М. Лозинський, В. Карасик, Т. Пууртінен, З. Шавіт, К. Райс, Р. Табберт та інші.

Фольклорна дитяча література та її переклад мають свої особливості, які не є достатньо дослідженими на сучасному етапі літературознавства та перекладознавства. Таким чином, актуальність даної теми зумовлена зростаючим інтересом до перекладів фольклорних творів як носіїв інформації культурологічного характеру та їх використання у навчанні дітей. Предметом дослідження є лінгвокультурні та стилістичні трансформації, яких набувають дитячі фольклорні вірші під час перекладу на українську та російську мови.

Мета нашого дослідження полягає в комплексному та системному виявленні та описанні лінгвокультурних особливостей перекладу англійської дитячої фольклорної збірки «Nursery Rhymes» українською та російською мовами.

Поетична організація художнього мовлення, тобто віршування, накладає відбиток своєї специфіки і на принципи поетичного художнього перекладу.

Відомий перекладач М. Лозинський вважає, що перекладаючи іншомовні вірші на свою мову, перекладач повинен враховувати всі його елементи у всій їх складності і живому зв'язку, і його завданням є віднайти у своїй рідній мові такий же складний і живий зв'язок, який по можливості точно відобразив би оригінал, мав би такий же емоційний ефект. Таким чином, перекладач повинен ніби перевтілитися в автора, приймаючи його манеру і мову, інтонації і ритм, зберігаючи при цьому вірність своїй мові, і в чомусь своїй поетичній індивідуальності. «Необходимо помнить, что перевод выдающегося литературного произведения сам должен являться таковым» [1, с. 45].

Перекладач повинен встановити функціональну еквівалентність між структурою оригіналу і структурою перекладу, відтворити у перекладі єдність форми і змісту, під яким розуміється художнє ціле, тобто донести до читача найтонші нюанси творчої думки автора, створених ним думок і образів, що вже знайшли своє максимально точне вираження в мові оригіналу [1].

Існує два основних способи перекладу віршів:

1. Перебудова (змісту, форми);
2. Відтворювання (з можливою повнотою і точністю змісту і форми) [2, с. 16].

І саме другий тип вважається майже єдиним можливим. Але зміст не може існувати до тих пір, поки для нього не знайдена потрібна форма.

Формальна структура віршованого твору служить основою для створення його ритму, який вважається найбільш глибинним, найпотужнішим організуючим початком поезії. Схема рим (порядок, в якому вони розташовані) має вирішальне значення і для стилістичної, і для музичної організації строфи. «Еквівалентно важливий і характер рим: незалежно від метра вірші з різним чергуванням рим будуть мати різну стилістику, так як у віршах основою стилістики є звукопис, або мелодія вірша... Вони великою мірою визначають інтонаційний рух вірша, допомагають передати протягом поетичної думки, підкреслюють смислові наголоси» [3, с. 65 – 66].

«Основною своєрідністю поетичного перекладу, як це не парадоксально, є його умовно-вільний характер, і якщо є відхилення, викликані мовними відмінностями, які характерні і для прозового перекладу, то є й відхилення, характерні саме для віршованого перекладу – ті, яких вимагає форма» [4, с. 50].

Зараз ми розглянемо яким чином те, про що кажуть усі видатні перекладачі англійської дитячої поезії, відтворюється у перекладах збірки англійських фольклорних дитячих віршів «Nursery Rhymes» на українську та російську мови, виконаних сучасними перекладачами – Віктором Маричем (на українську), та Ігорем Родіним (на російську мову).

Збірка «Nursery Rhymes» – це антологія дитячого фольклору (колискових пісень, віршів, забавлянок, закличок, прозивалок, загадок, лічилок, скоромовок, звуконаслідувань), покликаних сприяти формуванню фізичних, розумових та моральних якостей дитини та її підготовці до суспільно-корисної діяльності в дорослому житті), що стала в англійських країнах улюбленою книгою не одного покоління. Як писав Корній Чуковський у своїй книзі «Від двох до п'яти», «стишки эти просеивались через тысячи сит, прежде чем из них образовался единственный всенародный песенник, без которого неммыслимы детские годы английских, шотландских, австралийских, канадских детей» [5].

Розглянемо трансформації, яких набуває ще один вірш зі збірки «Nursery Rhymes» в перекладах українською та російською мовами – «Six little mice». В оригіналі вірш звучить так:

*«Six little mice sat down to spin;
Pussy passed by and she peeped in;
"What are you doing, my little men?"
"Weaving coats for gentlemen."
"Shall I come in and cut off your threads?"
"No, no, Mistress Pussy, you'd bite off our heads."
"Oh, no, I'll not; I'll help you to spin."
"That may be so, but you don't come in!"»* [6].

Треба звернути увагу на рід дійових осіб. Так, миші у вірші – чоловічого роду («my little men»), кішка – жіночого («Mistress Pussy»). В російському перекладі і миші, і кішка – жіночого роду:

«Мышки пряли у окошка.

*Вдруг стучится к мышкам кошка.
— Что вы шьете там, малышки?
— Шьем рубашки и штанишки.
— Я вам буду помогать!
Буду нитки отгрызать!
— Ну уж нет, не проведешь!
Ты самих нас загрызешь!
— Ну тогда я буду шить!
— Шей. Но в дом — не заходит!» [7].*

Аналогічна ситуація з родом іменників фіксується і в українському варіанті:

*«Сиділи і пряли шість мишок малих;
Йшла кицька і заглянула до них.
— А що ви там робите, мої дітки?
— Ми прядем для джентльменів нитки.
— Я прийду й намотуватим буду цівки.
— Ні, ні! Ти відкусиш наші голівки.
— То прийду й поможу вам прясти.
— О ні! Краще не приходь до нас ти» [8].*

Якщо зіставляти переклади з точки зору стилістики, то вони можуть здатися дуже схожими: активно застосовуються демінутивні суфікси, словоформи, які використовуються для звертання до маленьких діточок (рос. «*мышки*», «*окошко*», «*малышки*», «*штанишки*» □ укр. «*мишки*», «*кицька*», «*дітки*», «*голівки*»). В обох перекладах зберігається діалогічна форма віршу. Зберігається також і чітка рима, але головна відмінність полягає в поетичному розмірі та ритмі віршів. Найлегшим для вимови дитиною, навіть у зіставленні з оригіналом, є переклад російською мовою, який написаний двостопним хореем.

Ще один вірш який заслуговує уваги з точки зору аналізу прагматичного ефекту, який він має на дітей в оригіналі звучить наступним чином:

*«A man in the wilderness asked me,
How many strawberries grew in the sea.
I answered him, as I thought good,
As many red herrings as swim in the wood» [6].*

Ми порівнюємо його з російським та українським варіантом:

*«Спросили меня в Патагонии дикой:
— Много ли в море
Растет земляники?
И я отвечал,
Не смутившись нимало:
— Растет, но не больше,
Чем в роце кораллов» [7];*

«Якось в пустелі мене запитала пані:

"Чи багато суниць росте в океані?"

Я відповів, почухавши лоб і тім'я лісі:

"Стільки ж, як в'ялених оселедців у лісі"» [8].

Про поетичну сторону зауважимо тільки, що і рима, і ритм передані досить адекватно. Цікавим є підхід до вибору слів в обох перекладах. В оригінальному варіанті фіксується абсурдна ситуація, підміна понять – суниця росте у морі, а оселедець плаває у лісі («*strawberries grow in the sea*», «*herrings swim in the wood*»). В російському перекладі суниця росте в лісі (як і в оригіналі), але оселедець змінюється на корали – перш за все, як нам здається, для збереження розміру та рими. В українському варіанті суниці ростуть в океані, а оселедці (хоча й не плавають, але ростуть) – в лісі.

Але ж обидва переклади втрачають лінгвокультурну специфіку – в оригіналі використовується ідіома, не знайома російському та українському читачеві, й, відповідно, «опущена» з тексту: «*red herring*». «*Red herring*» – червоний оселедець – це ідіоматичне вираз, що означає спробу збити з пантелику, пустити по помилковому сліду: «*red herring – a piece of information or suggestion introduced to draw attention away from the real facts of a situation. (A red herring is a type of strong-smelling smoked fish that was once drawn across the trail of a scent to mislead hunting dogs and put them off the scent)*» [9]. В англійському тексті це грає: ви мені одну безглуздість про полуницю в морі, я вам на це таку ж – про оселедця, а ще й показую, що бачу ваші штучки. Еквівалент в російській або українській мові знайти неможливо і «червоний оселедець» нікому не зрозумілий. Перекладачам доводиться відмовитися від ідіоматичної гри, на такі компроміси доводиться іноді йти. «Оселедець в гаю» і так смішно.

Отже, аналіз перекладів віршів «*Six little mice*» та «*A man in the wilderness asked me*» □ це лише початок роботи, метою якої є повноцінне та багатогранне дослідження перекладів збірки англійського дитячого фольклору «*Nursery Rhymes*» українською та російською мовами. Але навіть на цьому етапі ми можемо зробити висновок про те, що переклад дитячих англійських віршів підпорядковується загальній методологічній основі теорії художнього перекладу, на якій будується творчість перекладача □ збереження істотного і еквівалентна заміна будь-яких елементів відповідно до художньої дійсності оригіналу. Як показав проведений аналіз, переклади можуть містити умовні зміни в порівнянні з оригіналом □ і ці зміни часто є необхідними і виправданими, якщо метою є створення аналогічної оригіналу єдності форми та змісту на матеріалі іншої мови, проте той же аналіз підтвердив, що еквівалентність перекладу залежить як від обсягу, так і від характеру цих змін.

Список використаної літератури

1. Лозинский М. Л. Искусство стихотворного перевода / Михаил Леонидович Лозинский // Перевод – средство взаимного сближения народов: Сб. тр. – М. : Прогресс, 1987. 2. Казакова Т. А.

Художественный перевод. Теория и практика / Т. А. Казакова. — СПб., 2006. — 535 с. **3. Маршак С. Я.** Искусство поэтического портрета / Самуил Яковлевич Маршак // Иностранная литература. — 1957. — № 3. — С. 224 — 226. **4. Эткинд Е. Г.** Поэзия и перевод / Ефим Григорьевич Эткинд. — М. : Советский писатель, 1963. — 429 с. **5. Чуковский К. И.** От двух до пяти // Корней Иванович Чуковский. [собр.соч.в 6 томах]. — Том 1. — М. : Худ. лит., 1965. **6. Nursery Rhymes – Lyrics, Origins and History.** [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.rhymes.org.uk/>. **7. Стихи и песенки матушки Гусыни:** сборник / [пер. с англ. Родина И. О.] — М. : Эксмо, 2006. — 120 с. **8. Антологія** англomовного дитячого фольклору «Матінка Гусиня» з перекладом Віктора Марача. [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://petryk.com.ua>. **9. Oxford Advanced Learner's Dictionary of current English.** / Hornby A. S., Cowie A. P., Lewis I. W. — London : Oxford University Press, 1974. — 684 p.

Крисало О. В. Лінгвокультурні особливості перекладу збірки англomовного дитячого фольклору «Nursery Rhymes» українською та російською мовами

Метою статті є аналіз перекладів збірки англійського дитячого фольклору «Nursery Rhymes» українською та російською мовами. Аналіз показує, що переклад фольклорних англійських дитячих віршів підпорядковується загальній методологічній основі теорії художнього перекладу, на якій будується творчість перекладача – збереження істотного і еквівалентна заміна елементів відповідно до художньої дійсності оригіналу.

Ключові слова: переклад, дитячий віршований твір, еквівалентність, фольклор.

Крысало О. В. Лингвокультурные особенности перевода сборника английского детского фольклора «Nursery Rhymes» на украинский и русский языки

Целью статьи является анализ переводов сборника английского детского фольклора «Nursery Rhymes» на украинский и русский языки. В результате анализа доказано, что перевод фольклорных английских детских стихотворений подчиняется общей методологической основе теории художественного перевода, на которой базируется деятельность переводчика – сохранение существенного и эквивалентная замена элементов в соответствии с художественной реальностью оригинала.

Ключевые слова: перевод, детское стихотворение, эквивалентность, фольклор.

Kryshalo O. V. Linguocultural Peculiarities of Translating the Book of Traditional English Poems for Young Children «Nursery Rhymes» into Ukrainian and Russian

The article is aimed to analyze the translation of the book of traditional English poems for young children «Nursery Rhymes» into Ukrainian and Russian. The object of the philological analysis is linguistic, cultural and stylistic transformations of the folk poems for children after translation into other languages. The research was based on the analysis of two works from the collection of poems – «Six little mice» and «A man in the wilderness asked me». The first poem was characterized mostly from the point of view of its stylistic transformation during translation. While analyzing the second poem from the point of view of translation transformations, we first of all paid attention to pragmatic effect and to comparison of the effect on young children made by the original text and by the translated one. Also we made an attempt to compare two variants of translation (into Russian and Ukrainian) from linguoculturological aspect. As we can see from our research, translations can have some different features, compared with the original works, which is caused and justified by the aim of translation – to create the unity of Form and Content similar to the original one.

Key words: translation, poem for children, equivalent replacement, traditional English literature.

Стаття надійшла до редакції 30.03.2013 р.

Прийнято до друку 30.05.2013 р.

Рецензент – д. філол. н., проф. Дмитренко В. І.

УДК 811.111'367.4

О. М. Лесінська

ФУНКЦІЯ ПРИСЛІВНИКІВ У СТВОРЕННІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЛЮДИНИ ЗАСОБОМ ІМЕННИКОВОГО СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ

У сучасній лінгвістиці людина постає центром різноманітних досліджень. Іменникове словосполучення на позначення людини у художньому дискурсі виступає потужним інструментом для передачі основних та другорядних характеристик персонажа. Завдяки цьому читач отримує фактологічну та емоційно-забарвлену інформацію, передану через автора.

Низка наукових праць присвячена дослідженню іменникового словосполучення в англійській мові, зокрема його структурним та структурно-семантичним характеристикам (Т. В. Шульдешова [1]; П. Ф. Шанін [2]; М. І. Кусков, 1980 [3]; І. Г. Арсенєва [4]; А. Теодореску [5]), семантичним властивостям його складових (С. Д. Береснев [6];